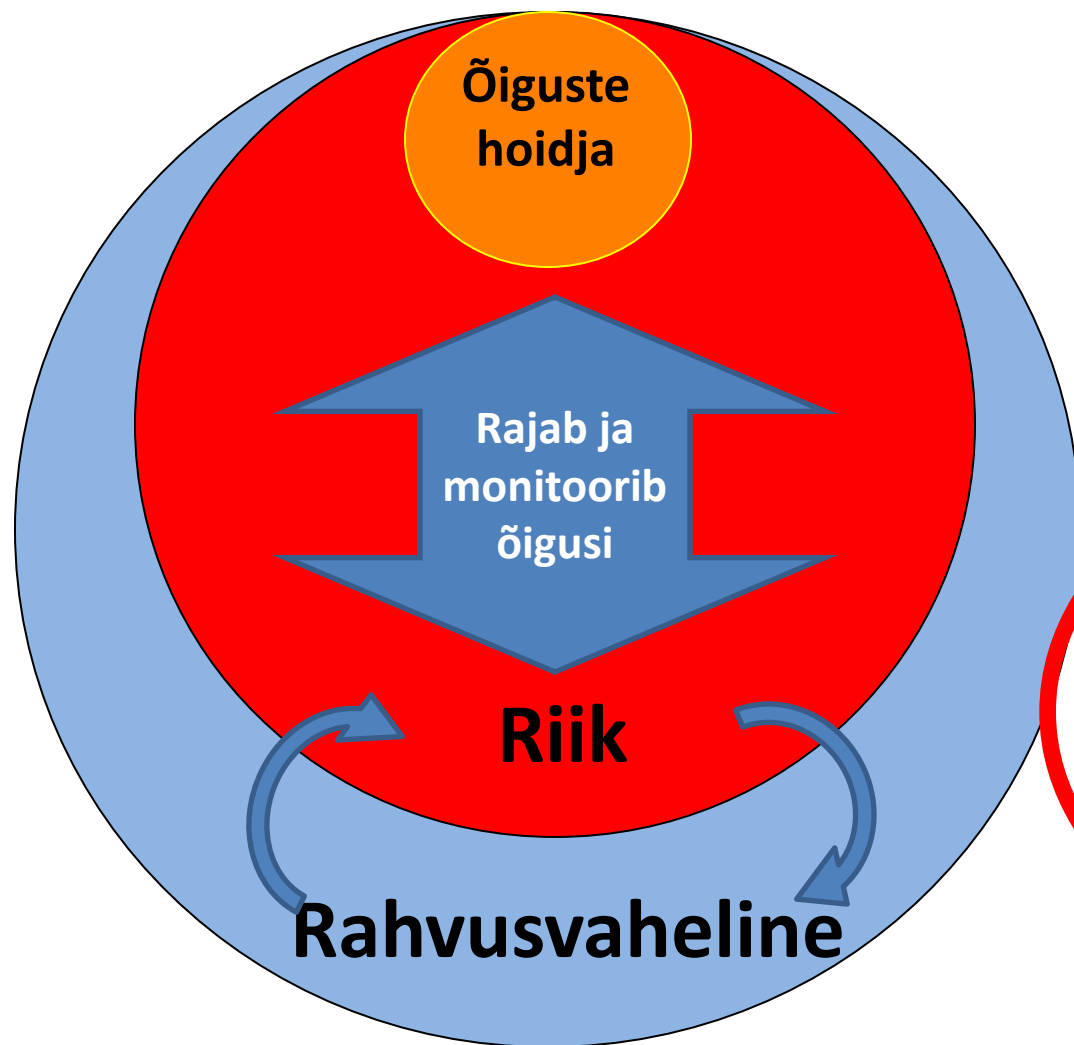

Süsteemid ja institutsioonid lapse õigustes

Riigi kohustused

Austamise kohustus nõuab Riigilt **hoidumist sekkumisest** otseselt või kaudselt õiguste kasutamisel.

Kaitsemise kohustus nõuab Riigilt võtta ette meetmeid, mis **takistavad kolmandatel osapooltel sekkumast** õiguste kasutamisel.

Kaasa aitamise kohustus nõuab Riigilt **omaks võtma** sobivat seadusandlikke, administratiivseid, eelarvelisi, juriidilisi, edutamisi ning teisi **meetmeid** täies mahus õiguste realiseerimiseks.

Täitmise kohustus nõuab riigilt otseselt varustamist abi ja teenustega nende õiguste realiseerimiseks.

1. Rakendamise üldmeetmed- 4,42,44

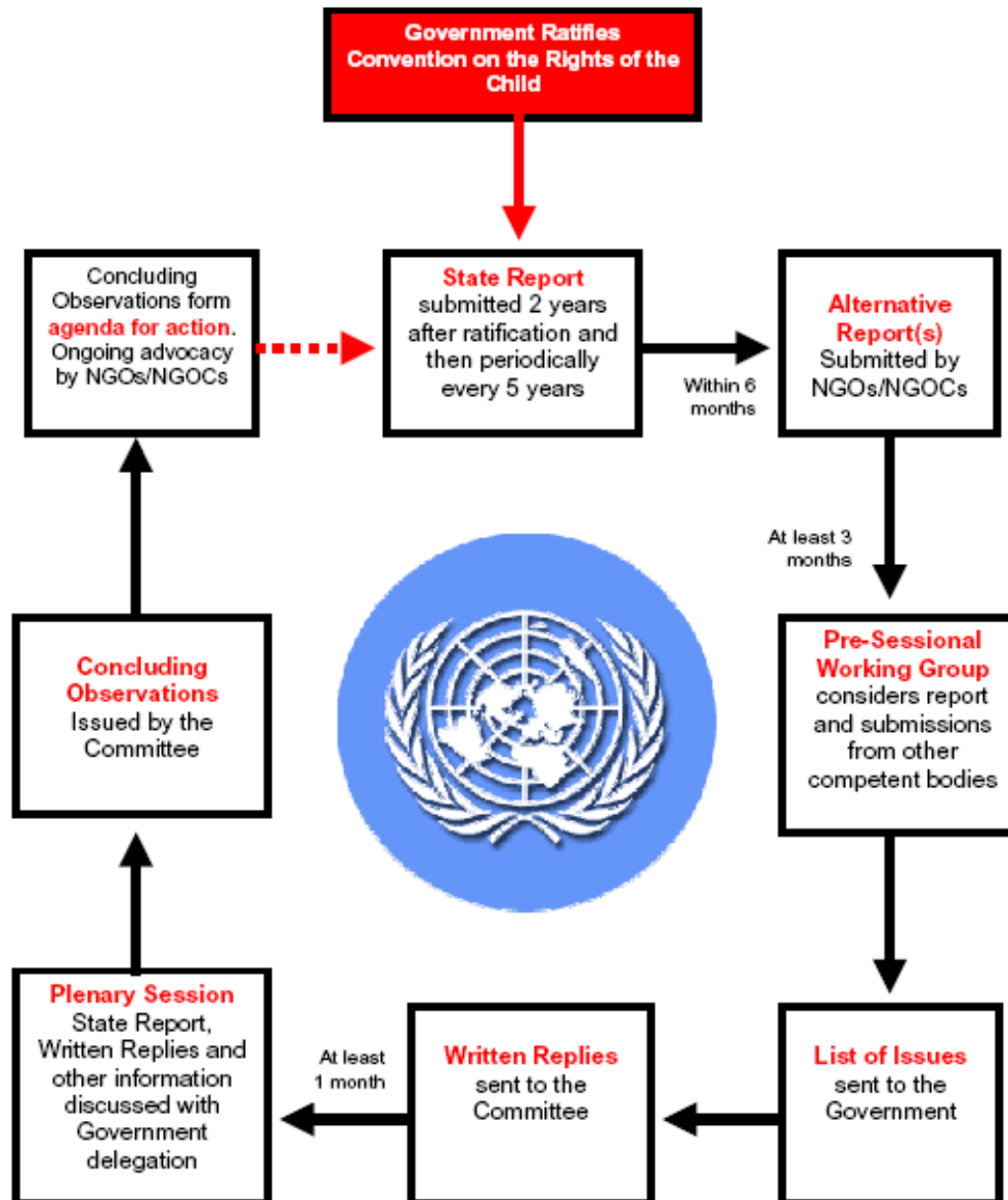
- Õiguste täitmiseks vajalike süsteemide ja institutsioonide loomine

UNCRC's Implementation Obligations

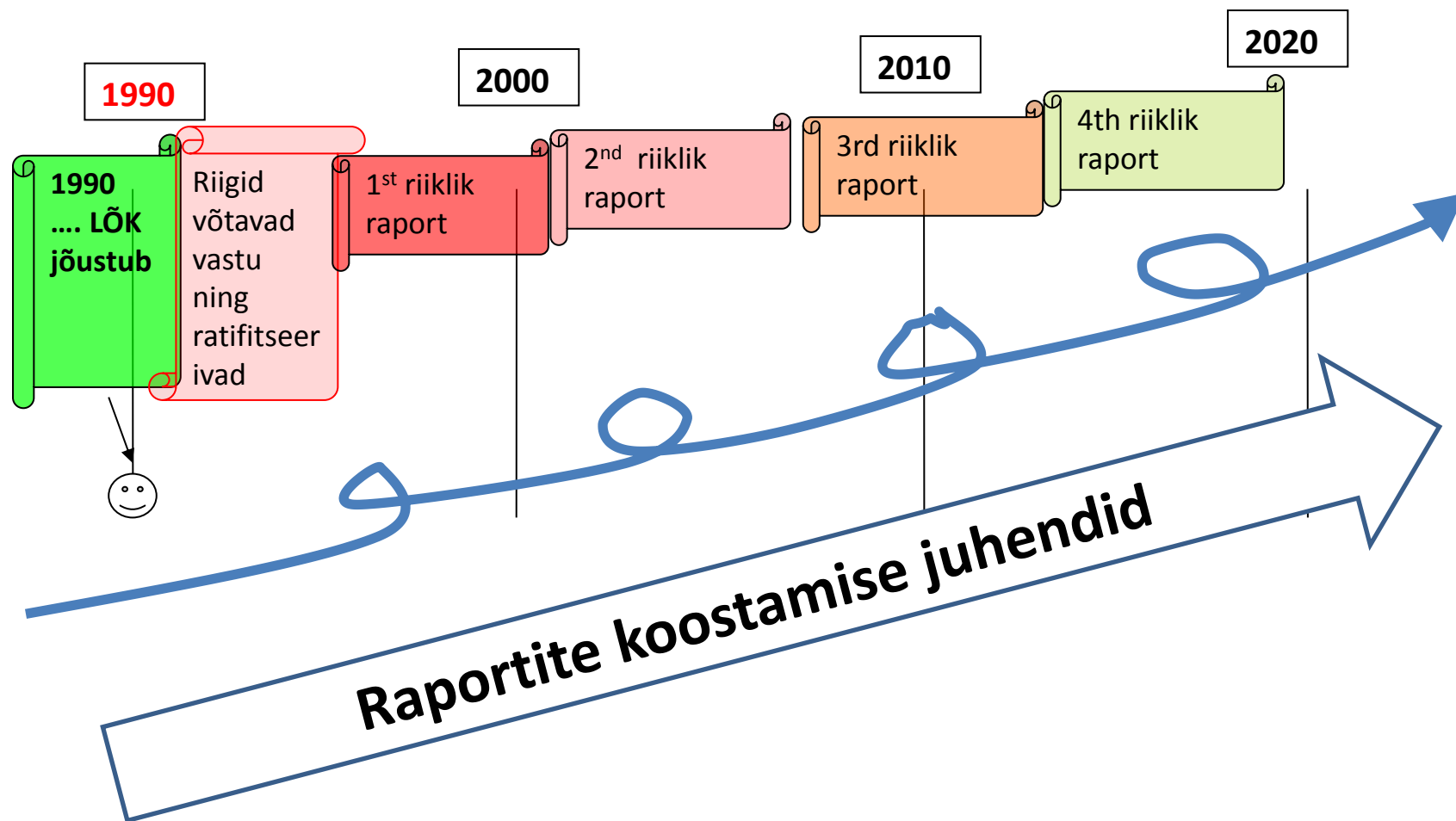
- kindlustama, et seadusandlus oleks vastavuses konventsiooniga
- moodustama detailset strateegia tvõi arengukava laste õiguste tagamiseks, lähtudes konventsioonist
- moodustama alalist mehhanismi valitsuses, kindlustamaks efektiivset koordinatsiooni ning monitooringut konventsiooni kohaldamise osas
- kindlustama, et lapsed ja täiskasvanud oleksid teadlikud lapse õiguste kohta ning et riik esitaks oma kohustuste kohta Komiteele raporti
- kindlustama, et riiklike arengukavade, programmide ning strateegia koostamisel arvestataks alati lapse huvidega
- teostama eelarveanalüüsi, eesmärgiga kaardistada maksimaalsed vahendid ka lastele
- teostama pidevat andmete kogumist
- edendama koostööd ning koordinatsiooni tsiviilühiskonnaga, erinevate institutsioonidega, MTÜ-ga, laste ja noortega ning teistega
- edendama rahvusvahelist koostööd
- moodustama lapse õiguste eest seisvaid iseseisvaid asutusi – nt lasteombudsman

Monitoring

The Cycle of Reporting to the Committee on the Rights of the Child

Rakendamise protsess

Rahvusvaheline koostöö lapse õiguste indikaatorite väljatöötamiseks

1990. aastatel ÜRO Lapse Õiguste Komitee alustas konventsiooni artiklitel põhinevate indikaatorite väljatöötamist – kehtivus, objektiivsus, võrdsus, täpsus

Üldine kommentaar nr 5

“Piisav ning usaldusväärne andmete kogumine laste kohta , **võimaldada diskrimineerimise tuvastamist**...kogu lapsepõlve periood peab olema haaratud...indikaatorid, mida saavad vastu võtta kõik riigid...**kvalitatiivne ning kvantitatiivne**...hindamisprotsess nõuab, et indikaatorid puudutaksid kõiki konventsiooni õigusi...paljudel kordadel suudavad vaid lapsed ise tuvastavad kas nende õigustest saadakse aru ning kas neid jälgitakse” (UNCRC/GC/2003/5 paras 48 and 50)

Õigustele põhinevad indikaatorid ~

Definitsioon

...inimõiguste indikaator tuleneb, peegeldab ning on loodud eesmärgiga monitoorida realiseerimist (või) spetsiifilist inimõiguste normi, tavaliselt eesmärgiga mõjutada kohustuste kandjaid (nt riik)..

(OHCHR. 2002. Draft Guidelines: A Human Rights Approach to Poverty Reduction Strategies, pp. 7-8)

Õigusel põhinevate indikaatorite peamised printsiibid

- Otsesed seosed rahvusvaheliste inimõiguste instrumentidega
- Vastastikku sõltuvate, omavahel seotud inimõiguste tunnustamine
- Rõhutatult osalusõigusele, kaasatusele ja arengule
- Mittediskrimineerimine ja võrdsus
- Vastutus ning aruandekohustus
- Mõistmine, et mõningaid inimõigusi saab tunnustada läbi arengu hiljem, ning teised õigused, mida saab kohe rakendada, peavad olema kaitstud tagasilükkamise ning kuritarvitamise eest
- Õiguskaitse

Struktuur, protsess ning väljundi raamistik

Struktuur on indikaator, mis tähistab kohustust võtta tarvitusele vajalikud meetmed, viidates institutsioonide ning süsteemide olemasolule ning laste õiguste realiseerimisele.

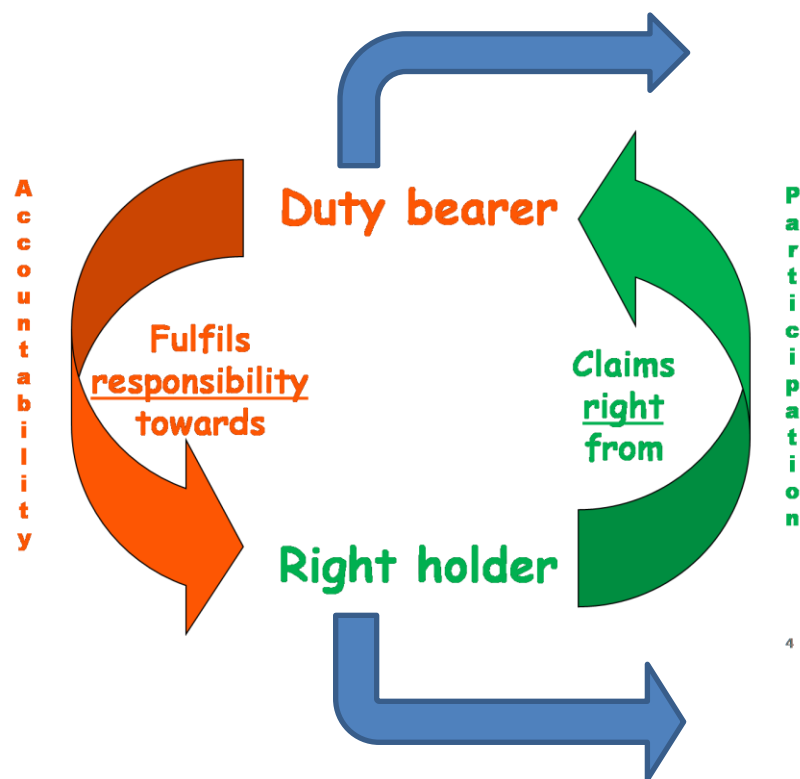
Protsess viitab tavaliselt jõupingutustele ning kasutusele võetud meetoditele, kindlatele tegevustele, ressurssidele ning eestkosteorganisatsioonidele.

Väljund viitab tulemusele ning mõõdetavale muutusele kas “õiguste keskkonnas” või otse lapsepõlve arengukeskkonnas.

Laste kaasamine ning roll nende oma õiguste monitoorimisel

- Lastel on õigus väljendada oma vaateid vabalt kõikides neid puudutavates küsimustes... Art 12
- Riigil on kohustus luua nimetatud õiguse kasutamiseks/nautimiseks vajalikud vahendid:
 - Stateegiad, arengukavad, seadused, teadlikkuse tõstmine ühiskonnas
 - Süsteemid ja institutsioonid, koolitused ning suutlikkuse tõstmine

Osalus ning Monitooring

Riik ... Esmane kohustuste kandja

- Pidev õiguste monitooring ... kõikidel tasemetel
- 5-aastane perioodiline raport

Lapsed ... Õiguste kandjad

- Annavad tagasisidet oma kogemustest
- Toovad esile just nende jaoks olulised muudatused
- Hoiavad kohustuste kandjaid pideva kontrolli all siis, kui viimased ei täida oma kohustusi

Rakendamise protsess

